

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Jotta tuomioistuin ottaisi huomioon väitteen, jonka asianosainen on esittänyt tuomioistuinmenettelyssä, väite on näytettävä toteen laissa säädetyn ja sallitun todistelukeinoin. Tästä seuraa, että käytettävissä on erilaisia menettelyllisiä toimia, jotka on ryhmitelty menettelyn vaiheen mukaan.

Siviiliprosessilain 153 §:n mukaan kaikki ratkaistavan asian kannalta merkitykselliset riidanalaiset tosiseikat ja niiden väliset yhteydet on näytettävä toteen.

Siviiliprosessilain 154 §:n 1 momentin mukaan osapuolten on esitettävä tosiseikat, joihin heidän kanteensa tai väitteensä perustuvat.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tosiseikkoja, joista on olemassa oikeusolettama, ei tarvitse näyttää toteen. Tällaiset olettamat voidaan kuitenkin kumota, jollei laissa toisin säädetä (siviiliprosessilain 154 §:n 2 momentti).

Myöskään yleisesti tunnettuja tai oikeuden tiedossa viran puolesta olevia tosiseikkoja ei tarvitse näyttää toteen. Tuomioistuimen on ilmoitettava tällaisista tosiseikoista osapuolille (siviiliprosessilain 155 §).

Tuomioistuin laatii tuomioistuinmenettelyn alussa luettelon seikoista, jotka on näytettävä toteen, ja seikoista, joita ei tarvitse näyttää toteen. Lisäksi se määrittelee, kenellä on todistustaakka niistä tosiseikoista, jotka on näytettävä toteen. Tuomioistuin tekee myös päätökset osapuolten esittämistä todisteiden vastaanottamista koskevista pyynnöistä ja hyväksyy todisteet, jotka ovat merkityksellisiä, sallittuja ja välttämättömiä (siviiliprosessilain 146 §).

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Osapuolten on laissa säädetyn todistelukeinoin näytettävä toteen ne seikat, joihin ne vetoavat väitteensä tueksi. Tuomioistuin harkitsee kunkin näytön osalta sen konkreettisen painoarvon (esim. virallisen ja yksityisen asiakirjan välisen eron).

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Todisteiden vastaanottaminen asiassa perustuu yleensä asianomaisen osapuolen kirjalliseen pyyntöön tai oikeudenistunnossa suullisesti esitettyyn pyyntöön, määräämisperiaatteen mukaisesti.

Tuomioistuin voi kuitenkin omasta aloitteestaan määrätä hankittavaksi asian kannalta merkityksellisiä todisteita.

Osapuolen on mainittava pyynnössään kyseiset seikat ja se, miten ne on tarkoitus näyttää toteen.

Jos pyyntö koskee todistajan kuulemistä, pyynnössä on mainittava seikat, joista todistajaa on tarkoitus kuulla, todistajan koko nimi ja osoite sekä kuulemisen toivottu ajankohta.

Vastapuolen kuulemistä koskevan pyynnön on sisällettävä kysymykset, jotka vastapuolelle on tarkoitus esittää.

Asiantuntijanlausuntoa koskevassa pyynnössä on mainittava asiantuntijan erikoisala, lausunnon aihe ja asiantuntijan tehtävä.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Kun tuomioistuin hyväksyy todisteiden vastaanottamispyynnön, se antaa samalla todisteiden toimittamiselle määräajan. Määräaika alkaa siitä istuntopäivästä, jona se annetaan. Määräaika koskee myös osapuolta, joka ei ollut mukana istunnossa (edellyttäen, että kutsu on toimitettu asianmukaisesti).

Siviiliprosessilain 131 §:n 3 momentin ja 127 §:n 2 momentin mukaan kantajan on haastehakemuksessa ilmoitettava todisteet, jotka hän aikoo esittää, ja tosiseikat, jotka niillä näytetään toteen. Vastaja on annettava vastaavat tiedot vastauksessaan. Lisäksi kummankin on esitettävä kaikki kirjalliset todisteet.

Siviiliprosessilain 158 §:n mukaan tuomioistuin voi myöntää oikeasuhtaisen määräajan sellaisen todisteiden vastaanottamista varten, jonka hankkiminen on kyseenalaista tai erityisen hankalaa. Tarvittaessa asia voidaan määräajan päätyttyä käsitellä ilman kyseistä todistetta. Todiste voidaan toimittaa myös myöhemmässä vaiheessa edellyttäen, että tämä ei viivästytä menettelyä.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin hylkää osapuolten esittämän todisteiden vastaanottamista koskevan pyynnön, jos todiste ei vaikuta asiaan tai jos pyyntöä ei esitetä ajoissa. Jos osapuolella on samasta asiasta useita todistajia, tuomioistuin voi rajoittaa kuulemisen vain joihinkin todistajiin. Jos riidanalaisia seikkoja ei pystytä näyttämään toteen, kuullaan jäljellä olevia todistajia (siviiliprosessilain 159 §).

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Siviiliprosessilaissa luetellaan seuraavat todistelukeinot:

todistajanlausunnot, joista säädetään siviiliprosessilain 163–174 §:ssä

osapuolten lausunnot

tosiseikan tunnustaminen

selvitykset konkreettisiin kysymyksiin

sovelletaan siviiliprosessilain 175–177 §:ää

kirjalliset todisteet, joista säädetään siviiliprosessilain 178–194 §:ssä

viralliset asiakirjat

yksityiset asiakirjat.

Kirjallisia todisteita voivat toimittaa molemmat osapuolet. Tuomioistuin voi myös pyytää niitä. Kirjalliset todisteet voidaan toimittaa paperimuodossa.

Tuomioistuimen pyynnöstä sähköinen asiakirja voidaan toimittaa joko tulosteena tai sähköisessä muodossa. Osapuolen on tuomioistuimen pyynnöstä toimitettava asiakirjasta alkuperäiskappale (siviiliprosessilain 183 §).

Asiakirjat esitetään yleensä bulgarian kielellä. Vieraskielisiin asiakirjoihin on liitettävä osapuolen oikeaksi todistama tarkka käännös bulgarian kielelle.

Siviiliprosessilain 187 §:n mukaan osapuolet vastaavat painettujen asiakirjojen toimittamisesta. Jos tuomioistuin voi hankkia asiakirjat ilman erityisiä vaikeuksia, riittää, että osapuoli ilmoittaa niiden julkaisutiedot.

Tuomioistuin voi velvoittaa osapuolet tai asian ulkopuoliset kolmannet henkilöt toimittamaan kirjallisia todisteita. Siviiliprosessilain 190 ja 192 §:n mukaan kumpikin osapuoli voi esittää tuomioistuimelle tätä koskevan pyynnön, ja otettuaan kaiken asiaan liittyvän todistusaineiston huomioon tuomioistuin harkitsee,

hyväksyykö se pyynnön. Kolmannelta henkilöltä pyydetään kirjallista todistetta esittämällä asiasta kirjallinen hakemus. Hakemuksesta on toimitettava kopio kyseiselle kolmannelle henkilölle.

Osapuolet voivat todisteiden esittämistä koskevasta velvoitteestaan huolimatta kieltäytyä esittämästä todisteena olevaa asiakirjaa, jonka sisältö liittyy osapuolen henkilökohtaiseen tai perhe-elämään tai jonka esittäminen olisi loukkaavaa tai voisi johtaa syytteeseen. Tällöin osapuoli voidaan joissakin tapauksissa velvoittaa esittämään asia asiakirjasta.

Osapuolella on lain mukaan mahdollisuus kiistää vastapuolen esittämä kirjallinen asiakirja. Tämä on tehtävä viimeistään silloin, kun osapuoli antaa vastauksensa. Jos kyse on oikeudenistunnossa esitetystä asiakirjasta, se on kiistettävä ennen kyseisen istunnon päättymistä. Jos toinen osapuoli ilmoittaa kuitenkin haluavansa käyttää kiistettyä asiakirjaa, tuomioistuin määrää sen aitouden tarkastettavaksi. Asiakirjan kiistäneellä osapuolella on todistustaakka siitä, että asiakirja ei ole aito. Jos kiistetään sellaisen yksityisen asiakirjan aitous, josta puuttuu sen kiistäneen osapuolen allekirjoitus, todistustaakka on asiakirjan esittäneellä osapuolella. Asiakirja tarkastetaan ja tuomioistuin päättää, onko väite näytetty toteen ja onko asiakirja aito. Tämä päätös voidaan liittää asiasta annettavaan tuomioon (siviiliprosessilain 193–194 §).

Asiantuntijoista säädetään siviiliprosessilain 195–203 §:ssä:

Tuomioistuin nimeää osapuolten pyynnöstä tai omasta aloitteestaan asiantuntijoita. Asiantuntijoiden on toimitettava lausuntonsa viikkoa ennen istuntoa, jossa lausuntoa on tarkoitus käsitellä.

Jos lausunto kiistetään, tuomioistuin voi nimetä yhden tai useamman muun asiantuntijan. Lisäksi lausuntoa voidaan täydentää tai se voidaan antaa kokonaan uudelleen.

Katselmuksesta ja varmentamisesta säädetään siviiliprosessilain 204–206 §:ssä.

Tuomioistuin voi osapuolten pyynnöstä tai omasta aloitteestaan määrätä suorittamaan irtaimen tai kiinteän omaisuuden katselmuksen tai henkilöiden henkilöillisyyden varmentamisen, joko todistajien ja asiantuntijoiden läsnä ollessa tai ilman heitä.

Katselmuksat ja varmentamiset ovat välineitä todisteiden keräämiseksi ja tarkastamiseksi. Ne toteuttaa tuomioistuin täydessä kokoonpanossaan tai ne voidaan antaa tehtäväksi yhdelle tuomioistuimen jäsenelle tai jollekin toiselle tuomioistuimelle.

Tuomioistuin ilmoittaa osapuolille katselmuksen paikan ja ajankohdan. Katselmuksesta laaditaan pöytäkirja, jossa esitetään katselmuksen aikana tehdyt havainnot, asiantuntijoiden antamat lausunnot sekä todistajanlausunnot, jotka on otettu katselmuksen paikalla.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistajanlausunnot kerätään suullisessa kuulemisessa, eikä niitä voi toimittaa kirjallisesti. Asiantuntijoiden lausunnot toimitetaan kirjallisesti viikkoa ennen istuntoa. Lausunnot kuullaan istunnossa ja hyväksytään todisteeksi, minkä jälkeen tuomioistuin ja osapuolet voivat esittää asiantuntijoille kysymyksiä.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Bulgarian tasavallan prosessilaissa ei ole säännöksiä, joiden mukaan jollakin todistelukeinolla olisi suurempi painoarvo kuin toisilla. Tuomioistuin harkitsee arvioinnin yhteydessä kaikkia todisteita erikseen ja yhdessä ja perustaa tuomionsa niihin.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Tiettyissä laissa erikseen säädettyissä tapauksissa hyväksytään pelkästään kirjallisia todisteita. Näihin kuuluu esimerkiksi oikeustoimien vahvistaminen, jonka osalta vaaditaan kirjallinen asiakirja. Todistajanlausunnot eivät ole sallittuja seuraavissa tapauksissa: virallisen asiakirjan sisällön kumoaminen; sellaisten seikkojen vahvistaminen, joiden todistaminen edellyttää lain mukaan kirjallista asiakirjaa; yli 5 000 levan arvoisen sopimuksen vahvistaminen paitsi, jos sopimus on tehty aviopuolisoiden tai suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa olevien sukulaisten, muiden verisukulaisten (neljänteen polveen asti) tai avioliiton kautta tulleiden sukulaisten (toiseen polveen asti) välillä; kirjallisesti vahvistettujen rahallisten velvoitteiden takaisinmaksu; sellaisen kirjallisen sopimuksen vahvistaminen, jonka osapuolena todistajanlausuntoa tarvitseva on, sekä sen muuttaminen tai kumoaminen; osapuolelta peräisin olevan yksityisen asiakirjan sisällön kumoaminen.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Kenelläkään ei ole oikeutta kieltäytyä todistamasta, lukuun ottamatta henkilöitä, joiden osalta laissa säädetään poikkeuksesta.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistamisesta voivat kieltäytyä osapuolten edustajien sekä riidan sovittelijoiden lisäksi vain osapuolten sukulaiset suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa, sisarukset, sukulaiset avioliiton kautta (ensimmäiseen polveen asti), aviopuoliso ja entinen aviopuoliso sekä osapuolen avopuoliso (siviiliprosessilain 166 §). Jos todistajana on henkilö, jota asia koskee, tuomioistuin ottaa huomioon kaikki käytössään olevat asiaa koskevat seikat ja arvioi todisteiden merkityksen niiden kannalta.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Todistaja on siviiliprosessilain 163 §:n mukaan velvollinen saapumaan oikeudenistuntoon todistamaan. Jos todistaja kieltäytyy todistamasta tai vastaamasta tiettyihin kysymyksiin, hänen on annettava kirjalliset perustelunsa ennen istuntoa ja vahvistettava ne tuomioistuimen määräämässä istunnossa.

Siviiliprosessilain 167 §:n mukaan todistamisesta kieltäytymisestä aiheutuu taloudellisia seuraamuksia. Tuomioistuin voi myös määrätä oikeuslaitosta avustavan poliisin tuomaan todistajan pakkokeinoin kuultavaksi.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Todisteita voidaan hankkia kaikilta, lukuun ottamatta 6B kohdassa mainittuja henkilöitä. Todistajana voivat olla jopa henkilöt, jotka eivät ole oikeustoimikelpoisia, ja henkilöt, joiden etua asian ratkaisu koskee. Tuomioistuin ottaa todistajan oikeustoimikelvottomuuden tai todistajan edun huomioon todistajanlausuntoa arvioidessaan.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajia kuullaan osapuolten pyynnöstä tai tuomioistuimen aloitteesta. Todistaja kutsutaan haasteella osapuolen ilmoittamasta osoitteesta. Jos häntä ei tavoiteta sieltä, tuomioistuin antaa määrärajan, johon mennessä osapuolen on ilmoitettava uusi osoite.

Sääntöjen mukaisesti kutsuttuja ja oikeudenistuntoon saapuneita todistajia kuullaan erikseen osapuolten läsnä ollessa. Samaa todistajaa voidaan kuulla uudestaan. Tuomioistuin arvioi todistajien lausunnot yhdessä muiden asiassa vastaanotettujen todisteiden kanssa. Siviiliprosessilain 170 §:n mukaan todistajia on ennen kuulemistä muistutettava perättömän lausuman antamisesta säädetystä seuraamuksista. Todistajien henkilötiedot kirjataan. Todistajaa voidaan erittäin pätevästä syystä kuulla jo ennen oikeuden istuntoa, ja kuuleminen voidaan suorittaa tuomioistuimen tilojen ulkopuolella. Myös asian osapuolet kutsutaan todistajien kuulemiseen. Siviiliprosessilaissa ei säädetä mahdollisuudesta kuulla todistajia videokonferenssin välityksellä tai muita teknisiä keinoja käyttäen. Tuomioistuin voi delegoida todisteiden vastaanottamisen jollekin toiselle piirituomioistuimelle vain siinä tapauksessa, että todisteita on vastaanotettava sen toimialueen ulkopuolella (siviiliprosessilain 25 §).

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tuomioistuin ei tuomiota antaessaan ota huomioon lainvastaisin keinoin hankittua todistusaineistoa tai kiistämisen seurauksena epäaidoksi todettua kirjallista todistetta. Tällainen todiste voidaan jättää todistusaineiston ulkopuolelle. Sama koskee todisteita, joiden ei katsota liittyvän asiaan.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Osapuolen lausumaa voidaan pitää todisteena vain, jos se on annettu siviiliprosessilain 176 §:n mukaisesti eli kun tuomioistuin on kutsunut osapuolen henkilökohtaisesti antamaan selvityksiä asiaan liittyvistä seikoista.

Päivitetty viimeksi: 11/02/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhaillaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.